

गढी गाउँपालिकाको सामाजिक, आर्थिक, शैक्षिक, सास्कृतिक, पूर्वाधार विकास लगायत संवर्गिण विकासको लागि नेपालको संविधान, चौधौँ त्रिवर्षिय योजना, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ नेपाल सरकार एवं प्रदेश सरकार बाट जारी भएका विभिन्न ऐन नियमनिर्देशिका नीति र परिपत्रलाई अंगिकार गरि गढी गाउँपालिकाको आ.व. २०७५/०७६ को लागी देहाय बमोजिम नीति तथा कार्यक्रम पेश गरीएको छ ।

१. आर्थिक विकास

कृषि तर्फ :

- कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक, प्रतिस्पर्धी, गुणस्तरिय उत्पादनका लागि कृषिका सवै सरोकारवालाहरु उत्पादक, प्रशोधनकर्ता, व्यापारी समेतको माग र आवश्यकता अनुसार उपलब्ध स्रोतको आधारमा सहजिकरण गर्ने निति लिइनेछ ।
- कृषि बिमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरीने छ ।
- भूमिगत तथा सतह सिंचाई, लघु सिंचाई लाई प्राथमीकता दिइने छ ।
- कृषि बजारको स्थापनामा जोड दिइने छ ।
- समुदायमा आधारित फलफुल तथा जडीबुटी खेतीलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- कृषि क्षेत्रमा अध्यायन, अवलोकन तथा अनुसन्धान गर्ने निति लिइने छ ।

उद्योग तथा बाणिज्य तर्फ :

- उद्यमशिलता विकास एवं आयमुलक रोजगारी अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरि महिला, दलित, जनजाति र पछाडि परेका जनसमुदायलाई लघु उद्यममा सहभागी गराइने निति लिइनेछ ।
- लक्षित समुदायमा आयआर्जनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने निति लिइनेछ ।
- ठुला, मझौला तथा साना उद्योगको स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।

पर्यटन / संस्कृति / श्रम तर्फ :

- उपेक्षित समुदायका भाषा, साहित्य, कला, ज्ञान, सीप र संस्कृतिको संरक्षण, सम्बर्द्धन गरिने छ ।
- लक्षित समुदायका व्यक्तिहरुलाई सीप प्रदान गरि आत्मनिर्भर हुने अवसर सृजना गरिनेछ ।
- स्थानीय उत्पादन, कला संस्कृतिलाई व्यवसायिक बनाउने नीति लिइने छ ।
- गढी धार्मिक वन तथा अन्य स्थानीय मठ मन्दिरहरुलाई पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्दै जाने नीति लिइने छ ।

सहकारी तर्फ

- सहकारी क्षेत्रलाई पारदर्शी, जिम्मेवारी तथा उत्तरदायी बनाउने निति लिइने छ ।
- सहकारी क्षेत्रको संचालन, नियमन, अनुगमन गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

वित्तिय क्षेत्र तर्फ

- वित्तिय क्षेत्रका संस्थाहरुलाई करको दायरामा लयाइने छ ।
- वित्तिय क्षेत्रको अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

२. सामाजिक विकास तर्फ :

शिक्षा

- लक्षित समूहका बालबालिकाहरुको पहुँच बढाउन छात्रवृत्ति लगायत प्रोत्साहन गर्ने उपायहरु अपनाइने छ ।
- सामुदायीक विद्यालयहरुलाई आधुनिक प्रविधियुक्त र प्रतिस्पर्धी बनाउने नीति लिइने छ ।
- सीपमुलक व्यवसायिक एवंम प्राविधिक शिक्षालाई प्रवर्द्धन गर्न पहल गरिनेछ ।
- सामुदायीक विद्यालयहरुको अनुगमनकार्य लाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

स्वास्थ्य तर्फ :

- जनस्वास्थ्य सँग सम्बन्धित प्रतिरोधात्मक, निदानात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, उपचारात्मक तथा निरोधात्मक स्वास्थ्य सेवाहरु प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको सिद्धान्त अनुसार सञ्चालन गरिनेछ ।
- सञ्चालनमा रहेको अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवालाई विस्तार गरि दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न योगदान पुर्याइनेछ ।
- आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज पहुँच बढाउनकालागि गाउँपालिका, निजि तथा गैरसरकारी संस्थाहरुबाट एकिकृत रुपमा विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- वृद्धवृद्धाहरुको स्वास्थ्यलाई प्राथमिकताको आधारमा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित गाउँवासी, समुदाय (आदिवासी, जनजाति, दलित, अपांग, अल्पसंख्यक, पिछडा वर्गलाई) लक्षित गरी स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतनामुलक र विशेष लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य र बाल स्वास्थ्य, खोप, पोषणमा थप जोड दिइनेछ ।
- नयाँ देखापरेका संक्रमणहरु जस्तै वर्डफ्लु लगायत सबै प्रकारका संक्रामक रोगहरुका साथै बढ्दो जीवनशैली सँग सम्बन्धित संक्रामक रोगहरुको नियन्त्रणको लागि सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- लागुपदार्थ, दुर्व्यसन, एच.आइ.भी.एड्स रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरीने छ ।
- स्वास्थ्य संस्था स्थापना गर्ने निति लिईने छ ।
- सरुवा तथा नसर्ने रोग नियन्त्रणको लागि विशेष प्रचार प्रसार तथा रोकथामको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- स्वच्छ, स्वस्थमासु वितरणलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी गराउन जोड दिइनेछ ।
- वैकल्पिक स्वास्थ्य सेवा प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

खानेपानी तथा सरसफाई तर्फ :

- खानेपानी सुविधा नपुगेका ठाउँमा जनताको पहुँच विस्तार गरिने छ ।
- खानेपानीको गुणस्तरमा ध्यान दिइने छ ।
- सरसफाई कार्यक्रमलाई खानेपानीको आयोजनाको अभिन्न अंगको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- सरसफाई कार्यक्रमलाई प्राथमिकता साथ निरन्तरता दिईने छ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण ,सामाजिक समावेशीकरण तथा सशक्तिकरण (GESI) तर्फ :

- लैङ्गिक विषय सँग सम्बन्धि निति तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- महिलाहरूको क्षमताअभिवृद्धिको लागि आधुनिक सीप तथा तालिम लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आय आर्जन वृद्धि हुने खालका सीप र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध गरिने दुर्व्यवहार रोक्न शुन्य सहनशिलताको निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन(CFLG) अवलम्बन गरिनेछ ।
- बालकलवहरू गठन गरि विकास प्रक्रियाका हरेक चरणमा बालबालिकाहरूको सहभागितालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
- बालबालिकालाई सवै किसिमका दुर्व्यवहार, यातना, अपहरण र भेदभावमुक्त बनाउन आवश्यक संस्थागत विकास गरिनेछ ।
- विद्यालय लगायत बालबालिकाहरू क्रियाशिल रहने क्षेत्रलाई सुरक्षित एवम् शान्तिपूर्ण बनाइनेछ ।
- विद्यालयमा रहने छात्राहरूको मासिक धर्म व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम लयाईने छ ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू तर्फ :

- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अभिलेख तयार गरिने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि सिप मुलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सशक्तिकरणका लागि सरोकारवाला निकायहरू बिचमा अन्तरसम्बन्ध, सहकार्य, सहयोग र समन्वय गरिने छ ।

युवा तर्फ :

- युवाहरूलाई रोजगारी तथा स्वरोजगारी र सामाजिक कार्यका लागि अवसर प्रदान गरिनेछ ।
- युवाहरूको लागी शिक्षा, तालिम, रोजगारीलाई विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- युवाहरूको सर्वांगीण व्यक्तित्व विकासका लागि खेलकुदमा सहभागी हुन प्रेरित गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा पदक विजेता खेलाडीहरूलाई ससम्मान प्रोत्साहन गरिनेछ ।

जेष्ठ नागरिक तर्फ :

- सवै प्रकारका सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक खातामार्फत वितरण गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक भत्ता वितरणलाई सहज र सरल बनाइनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकहरूको ज्ञान सीप र अनुभवलाई सदुपयोग गर्ने निति लिइनेछ ।

३.पूर्वाधार बिकास तर्फ :

- समुदायबाट पहिचान गरिएका भौतिक पूर्वाधारका क्षेत्रहरूको निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको गाउँपालिकास्तरीय यातायात गुरुयोजना तयार गरि लागु गरिनेछ ।
- ठुला पुर्वाधार बिकासमा सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रको साभैदारीको निति लिईने छ ।
- सार्वजनिक सडकको दायाँबायाँ वृक्षारोपण गर्नु पर्ने नितिलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
- पूर्वाधारको बिकास एवं निर्माण गर्दा आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पछाडि परेका वर्ग, समुदाय, जाति र क्षेत्र लाभान्वित हुनेगरी सन्तुलन कायम गर्ने निति लिइनेछ ।

- भौतिक पूर्वाधारको निर्माण, स्तरोन्नति तथा मर्मत सम्भार कार्य गर्दा अपांगता र लैंगिक सम्वेदनशिलतालाई ध्यान दिइनेछ ।
- यसै आ.व. देखि E-Bidding को माध्यमबाट प्रचलित कानूनको अधिनमा रही ठुला निर्माण कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
- क्रमागत तथा अधुरा योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- जन सहभागीता सुनिश्चित गर्न योगदानमा आधारित पूर्वाधार विकासमा जोड दिईने छ ।
- आगामी आ.व.मा ठुला पूर्वाधार निर्माण सुरुवात वर्षको रूपमा मनाइनेछ ।

यातायात तर्फ :

- यातायात क्षेत्रलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- वातावरण मैत्री सवारीसाधनहरूलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।

बसोबास तथा सहरी विकास तर्फ :

- छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको आवधिक योजना तयार गरिनेछ ।
- सडक दायाँ बायाँ अतिक्रमित भवन,टहरा हटाउने नीति लिइनेछ ।
- सहरलाई व्यवस्थित गर्न न्यूनतम एक खुल्ला क्षेत्रको पहिचान गरी पूर्वाधार विकास गरिनेछ ।
- सहरलाई सफा तथा सुन्दर राख्न सडकको दायाँ बायाँका होडिंग बोर्डहरू पूर्णरूपमा हटाइनेछ ।
- नक्शा पासगर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न, भुकम्प प्रतिरोधी भवन बनाउन आवश्यक तालिम र सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सहरी विकास मन्त्रालयले जारी गरेको बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड,२०७२ कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
- सहरी विकास मन्त्रालयले जारी गरेको बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड,२०७२ लागु हुनु पूर्व निर्माण भइसकेका घर तथा भवनहरूको यही आर्थिक वर्षदेखि यथास्थितिमा अभिलेखिकरण तथा प्रमाणिकरण गरिनेछ ।

४.वन ,वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन तर्फ :

- वन,कृषि,भूसंरक्षण तथा जलसंरक्षण,वातावरण आदि परस्पर सम्बन्धित विषयहरूलाई एकिकृत रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक वन व्यवस्थापनको अनुगमनलाई प्रवाहकारी बनाइनेछ । वनलाई विशेष संरक्षण प्रदान गरि वन पैदावरलाई आय आर्जनको रूपमा परिणत गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।
- प्राकृतिक वातावरणको संरक्षण, पूनस्थापना र दिगो उपयोगमा जोड दिदै पानी,वायु तथा ध्वनि प्रदुषण न्यूनिकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।
- वातावरण मैत्री स्थानीय शासन(EFLG)मा जोड दिईने छ ।
- वृक्षारोपण तथा वन संरक्षणको नीतिलिइनेछ ।
- स्थानीयप्रकोप व्यवस्थापनको लागीआवश्यक रकम छुट्टयाईने छ ।
- वातावरण व्यवस्थापनका लागि संस्थागत विकास गर्ने विभिन्न निकायहरू संमन्वय र सहकार्य गरिने छ ।

- आ.व. २०७५।०७६ देखि एक घर कम्तीमा दुई रुख रोपने निति लिईने छ ।
- वैकल्पिक उर्जा कार्यक्रम लाई प्रोत्साहन गर्ने निति लिईने छ ।

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

- गाउँपालिकाक्षेत्र भित्रका सार्वजनिक जग्गाहरूको संरक्षणको लागि पहल गरिनेछ । गाउँपालिकाक्षेत्रका सार्वजनिक, ऐलानी, प्रति जग्गाको लगत तयार गरिने छ ।
- ऐलानी प्रति जग्गाको उपयोग गरी आर्यआर्जनको रूपमा परिणत गर्न योजना र कार्यक्रमहरू बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- कर्मचारी तथा जनप्रतीनिधिको मनोबल उच्च पार्ने नीति लिइनेछ ।
- उत्कृष्ट कर्मचारी घोषणा गरी पुरस्कृत गरिनेछ ।
- मानव संसाधन विकासमा जोड दिईने छ ।
- गाउँपालिका तथा वडाकार्यलयको संस्थागत विकास गरिने छ ।
- अन्तरनिकाय समन्वयमा जोड दिईने छ ।
- सार्वजनिक सुनुवाही तथा सामाजिक परिक्षण गर्ने कार्यलाई अनिवार्य गरिने छ ।
- गा.पा.कार्यालयमा रीक्त दरबन्दी पूर्ति गर्न यथासक्य छिटो कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- जन्म, मृत्यु, विवाह, वसाई सराई तथा सम्बन्ध बिच्छेद आदि जस्ता व्यक्तिगत घटनादस्तालाई सूचना प्रणाली युक्तबनाईने छ ।
- स्थानीय सेवा प्रवाहमा सुचना तथा संचार प्रविधि (ICT) को व्यापक उपयोग गरिनेछ ।
- हालसम्मको वेरुजुलाई शुन्यमा भार्ने निति लिइनेछ ।
- पेशकी दिने कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
- पुरानो पे.फ. तुरुन्त दाखिला गर्न पत्राचार गरिनेछ । पेशकी असुल नगर्ने र पेशकी फर्छ्यौट नगर्नेको तीन पुस्ते सहित सम्बन्धित निकायमा कारवाहीको लागि लेखी पठाइनेछ ।
- आ.ले.प.इकाई गठन गरिने छ ।
- आन्तरिक आयका नयाँ श्रोतहरूको दायरा फराकीलो बनाईने छ ।
- राजस्व प्रशासन लाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- उद्योग वाणिज्य संघसँग आवश्यक सहकार्य र समन्वय गरी व्यवसायिक करलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाई सबै व्यवसायीलाई करको दायरामा ल्याउन पहल गरिनेछ ।
- आगामि आ.व. देखि एकिकृत सम्पत्ति कर लागू गरी कर प्रणालीलाई बढी सरल र प्रभावकारी बनाईने छ ।

अन्य तर्फ

- स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैससहरूको साभेदारीमा लक्षित समुहको हित र कल्याणको लागि सहयोगात्मक र प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैससहरूलाई गाउँपालिका प्रति जवाफदेही, जिम्मेवारी तथा उत्तरदायी बनाउने नीति लिइने छ ।

अन्तमा यस निति तथा कार्यक्रम बनाउन सहयोग गर्नुहुने जनप्रतीनिधीहरु,कार्यपालीकाका सदस्यहरु, कर्मचारीहरुमा धन्यवाद दिदै [आ.व.२०७५।०७६](#) को निति तथा कार्यक्रम बहुमतबाट भएको बवहोरा अनुमोदन अनुरोध गर्दछु ।

गढी गाउँपालीका
अध्यक्ष